

**Pracujesz za granicą
w UE, EOG lub Szwajcarii?**

Sprawdź, gdzie jesteś ubezpieczony

**ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH**

Każde z państw członkowskich Unii Europejskiej (UE), Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz Szwajcarii stosuje własne przepisy z zakresu zabezpieczenia społecznego. Dla uproszczenia wszystkie te państwa będziemy nazywać państwami członkowskimi.

Zasady, które określają, w jaki sposób ustalane jest państwo, w którym pracownik powinien być zgłoszony do ubezpieczeń społecznych, wynikają z prawa unijnego.

W tej ulotce przedstawiliśmy reguły, które pomogą Ci ustalić, gdzie będziesz objęty zabezpieczeniem społecznym, jeśli wykonujesz pracę w kilku państwach członkowskich.

Jeśli wykonujesz swoją pracę w kilku państwach członkowskich jednocześnie, powinieneś poinformować o tym instytucję właściwą w państwie członkowskim miejsca zamieszkania. Ustali ona, w którym kraju będziesz objęty ubezpieczeniami.

Zasada jednego ustawodawstwa

Jeśli jesteś aktywny zawodowo na terenie kilku państw członkowskich, to możesz w tym samym okresie być objęty zabezpieczeniem społecznym **wyłącznie w jednym państwie.**

Zasada miejsca wykonywania pracy

Jeśli wykonujesz pracę najemną w państwie członkowskim, powinieneś być objęty przepisami z zakresu zabezpieczenia społecznego, które obowiązują w tym państwie. Nie ma w tym przypadku znaczenia, gdzie Twój pracodawca ma siedzibę ani gdzie mieszkasz.

Przykład

Mieszkasz w Polsce. Pracodawca niemiecki zatrudnia Cię na podstawie umowy o pracę do reprezentowania jego interesów w naszym kraju. Pracę będziesz wykonywać tylko tutaj. Będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego. Niemiecki pracodawca powinien zgłosić Cię jako pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce i opłacać należne składki.

Podstawa prawna: art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Wyjątkową sytuacją jest delegowanie. Więcej na ten temat dowiesz się z ulotki „Zostałeś delegowany do pracy za granicą w UE, EOG lub Szwajcarii?”.

Właściwy oddział ZUS wyda zaświadczenie A1, jeśli spełnisz warunki wynikające z przepisów unijnych. Jeżeli nie będziesz mieć tego zaświadczenia podczas kontroli w Twoim miejscu pracy za granicą, możesz ponieść negatywne konsekwencje.

Praca w dwóch lub kilku państwach członkowskich dla jednego pracodawcy

Jeśli mieszkasz w Polsce, jesteś zatrudniony przez jednego pracodawcę i wykonujesz pracę w Polsce oraz w innych państwach członkowskich (równocześnie lub na zmianę w dwóch lub w kilku państwach), to **będziesz objęty** przepisami z zakresu zabezpieczenia społecznego w państwie, w którym mieszkasz, o ile w tym państwie wykonujesz znaczną część pracy.

Jeśli pracujesz w kraju, w którym mieszkasz, przez **co najmniej 25% czasu pracy** lub otrzymujesz w nim **co najmniej 25% wynagrodzenia**, będziesz objęty zabezpieczeniem społecznym w tym państwie.

Choć instytucja właściwa musi uwzględnić powyższe kryteria przy ustalaniu, czy znaczną część pracy wykonujesz w danym kraju, lista ta nie jest wyczerpująca. Instytucja może wziąć pod uwagę także inne kryteria.

Przykład

Od kilku lat jesteś zatrudniony przez polskiego pracodawcę, u którego wzięłeś urlop wypoczynkowy. Podczas tego urlopu zatrudnił Cię niemiecki pracodawca, dla którego pracujesz na terenie Niemiec. Będziesz

wykonywać tę pracę tylko przez 3 tygodnie. Zatem praca u polskiego pracodawcy stanowi znaczną część Twojej pracy, natomiast praca w Niemczech ma charakter sezonowy. W takiej sytuacji będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli nie wykonujesz znacznej części pracy w państwie, w którym mieszkasz, będziesz objęty ubezpieczeniami w państwie, w którym Twój pracodawca ma siedzibę.

Przykład

Jesteś zatrudniony przez polskiego pracodawcę, dla którego pracujesz jako kierowca w transporcie międzynarodowym. Pracę tę wykonujesz na terenie 10 państw członkowskich. Mieszkasz w Polsce, ale nie wykonujesz tu swojej pracy. Ponieważ siedziba pracodawcy znajduje się na terenie Polski, będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 1 lit. b) pkt i) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli pracujesz dla jednego pracodawcy w kilku państwach członkowskich jednocześnie i jesteś objęty polskimi przepisami z zakresu zabezpieczenia społecznego, to Twój pracodawca powinien zwrócić się do oddziału ZUS o wydanie zaświadczenia A1. Będzie ono potwierdzało, że jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym wyłącznie w Polsce. Wzór wniosku o wydanie zaświadczenia A1 (US-4) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

Praca w dwóch lub kilku państwach członkowskich dla dwóch lub kilku pracodawców z siedzibami lub miejscami wykonywania działalności tylko w jednym państwie członkowskim

Jeśli mieszkasz w Polsce i nie wykonujesz tu znacznej części swojej pracy, natomiast jesteś zatrudniony przez co najmniej dwóch pracodawców, których siedziby znajdują się tylko w jednym państwie

członkowskim, jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym w tym państwie.

Przykład

Jesteś zatrudniony przez dwie firmy austriackie z siedzibami w Austrii. Mieszkasz w Polsce, ale nie wykonujesz tu znacznej części pracy. Ponieważ siedziby obu pracodawców znajdują się w Austrii, będziesz objęty austriackimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 1 lit. b) pkt (ii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Praca w dwóch lub kilku państwach członkowskich dla dwóch lub kilku pracodawców z siedzibami lub miejscami wykonywania działalności w dwóch państwach, z których jedno jest państwem miejsca zamieszkania

Jeśli mieszkasz w Polsce, lecz nie wykonujesz tu znacznej części swojej pracy, natomiast jesteś zatrudniony przez co najmniej dwóch pracodawców, których siedziby lub miejsca wykonywania działalności znajdują się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno to Polska (czyli państwo miejsca zamieszkania), jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim.

Przykład

Jesteś zatrudniony przez dwóch pracodawców. Jeden ma siedzibę w Niemczech, drugi w Polsce. Mieszkasz w Polsce, ale nie wykonujesz tu znacznej części swojej pracy. Będziesz więc objęty niemieckimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Jeśli nie wykonujesz znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym mieszkasz, zawsze będziesz objęty ubezpieczeniami w innym państwie członkowskim, jeżeli w tym drugim państwie znajduje się siedziba jednego z Twoich pracodawców.

Praca w dwóch lub kilku państwach członkowskich dla dwóch lub kilku pracodawców

Jeśli jesteś zatrudniony przez różnych pracodawców, przy czym co najmniej dwóch z nich ma siedziby w innych państwach członkowskich niż to, w którym mieszkasz, to jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym w państwie zamieszkania. Nie ma znaczenia, czy jesteś w nim aktywny zawodowo, czy też nie.

Przykład

Jesteś zatrudniony przez trzech pracodawców – duńskiego, fińskiego i szwedzkiego. Mieszkasz w Polsce, ale nie wykonujesz tu swojej pracy. Mimo że nie wykonujesz pracy w Polsce, będziesz objęty polskimi przepisami, ponieważ siedziby Twoich pracodawców znajdują się w różnych państwach. Zagraniczni pracodawcy powinni zarejestrować się w polskim systemie ubezpieczeń społecznych i opłacić za Ciebie należne składki.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 1 lit. b) pkt (iv) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli mieszkasz w Polsce i jesteś zatrudniony przez kilku pracodawców z siedzibami w różnych państwach, to powinieneś wystąpić do oddziału ZUS właściwego ze względu na Twoje miejsce zamieszkania o wydanie zaświadczenia A1. Będzie ono potwierdzało, że jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym wyłącznie w Polsce. Wzór wniosku o wydanie zaświadczenia A1 (US-4) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

WAŻNE!

Jeśli masz wątpliwości, czy zagraniczny pracodawca opłaca składki na ubezpieczenia społeczne do Polski, skontaktuj się z placówką ZUS. Możesz też zarejestrować się na Platformie Usług Elektronicznych (PUE) na www.zus.pl i na bieżąco, wygodnie i łatwo sprawdzać przez internet, czy na Twoje konto emerytalne wpływają składki.

Aby uzyskać informacje o obowiązkach, jakie pracodawca zagraniczny powinien wypełnić wobec swojego pracownika, a także o zasadach zgłaszania zagranicznych płatników składek do polskiego systemu zabezpieczenia społecznego, skontaktuj się z **I Oddziałem ZUS w Warszawie, ul. Senatorska 6/8, 00-917 Warszawa.**

Praca najemna w jednym państwie i prowadzenie działalności na własny rachunek w innym państwie

Jeśli pracujesz w jednym państwie członkowskim i w tym samym czasie prowadzisz działalność na własny rachunek w innym państwie członkowskim, to będziesz objęty ubezpieczeniami społecznymi w państwie, w którym wykonujesz pracę najemną.

Jeśli pracujesz tylko w Polsce, a działalność na własny rachunek prowadzisz w innym państwie członkowskim, powinieneś złożyć do ZUS wniosek o wydanie zaświadczenia A1.

Jeśli pracę najemną wykonujesz w innym państwie członkowskim, a w Polsce prowadzisz działalność na własny rachunek, powinieneś uzyskać zaświadczenie A1 z instytucji ubezpieczeniowej państwa, w którym wykonujesz pracę najemną. Będzie ono potwierdzało, że nie musisz opłacać w Polsce składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład

Jesteś pracownikiem zatrudnionym przez duńskiego pracodawcę na terenie Danii i jednocześnie prowadzisz działalność na własny rachunek na terenie Polski. Mieszkasz w Polsce. Ponieważ pracę za wynagrodzeniem wykonujesz w Danii, będziesz objęty duńskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego. Powinieneś jednak skontaktować się z oddziałem ZUS właściwym ze względu na Twoje miejsce zamieszkania w Polsce. Ustali on, w którym państwie powinieneś być ubezpieczony, i poinformuje o swoim ustaleniu zarówno Ciebie, jak i instytucję duńską. Po otrzymaniu tej informacji instytucja duńska powinna na Twój wniosek potwierdzić zaświadczenie A1. Wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z pracy w Danii powinny być opłacane do duńskiego systemu zabezpieczenia społecznego. Upewnij się, czy duńskie przepisy nie wymagają, żebyś opłacał w Danii również składki za działalność prowadzoną w Polsce.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli masz wątpliwości, które państwo powinieneś podać jako swoje miejsce zamieszkania, weź pod uwagę następujące kryteria pomocnicze:

- czas trwania i ciągłość Twojego pobytu na terytorium poszczególnych państw członkowskich,

- sytuację, w której jesteś, w tym:
 - charakter i specyfikę wykonywanej pracy, w szczególności:
 - miejsce, w którym praca ta jest zazwyczaj wykonywana,
 - jej stały charakter,
 - czas trwania każdej umowy o pracę,
 - swoją sytuację rodzinną oraz więzi rodzinne,
 - prowadzenie przez Ciebie jakiegokolwiek działalności o charakterze niezarobkowym,
 - jeśli jesteś studentem – źródło Twojego dochodu,
 - swoją sytuację mieszkaniową (czy ma ona charakter stały),
 - państwo członkowskie, w którym dla celów podatkowych jesteś uważany za osobę w nim zamieszkałą.

Instytucja ustalająca, którymi przepisami będziesz objęty, musi brać pod uwagę przede wszystkim Twoje zamiary wynikające z tych okoliczności. Istotne są zwłaszcza powody, które skłoniły Cię do wyjazdu za granicę. Uznaje się je za rozstrzygające dla ustalenia Twojego rzeczywistego miejsca zamieszkania.

Do wniosku o ustalenie, w którym państwie powinieneś być objęty zabezpieczeniem społecznym, lub do wniosku o wydanie zaświadczenia A1 powinieneś dołączyć wypełnione oświadczenie o miejscu zamieszkania. Wzór informacji o miejscu zamieszkania (US-55) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

WAŻNE!

Jeśli wykonujesz pracę w kilku państwach członkowskich jednocześnie, to w każdym opisanym wyżej przypadku powinieneś powiadomić o tym instytucję właściwą w państwie miejsca zamieszkania. Ustali ona, w którym państwie będziesz ubezpieczony.

Podstawa prawna

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., str. 1, z późn. zm.).

Więcej informacji

- Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz. Urz. UE C 106 z 24.04.2010 r., str. 5)
- „Praktyczny poradnik. Ustawodawstwo mające zastosowanie w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii” opracowany przez Komisję Administracyjną ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (www.zus.pl).

Ulotka ma charakter informacyjny i nie stanowi wykładni prawa.

Warszawa, styczeń 2019 r.

Zdjęcie na okładce i stronie 3: Sondem – Fotolia.com
Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 1008/19

Państwa Unii Europejskiej, EOG i Szwajcaria

Państwa UE

- Austria
- Belgia
- Bułgaria
- Chorwacja
- Cypr
- Czechy
- Dania (z wyjątkiem Grenlandii i Wysp Owczych)
- Estonia
- Finlandia
- Francja (łącznie z Gujaną Francuską, Reunion, St. Pierre-et-Miquelon, Gwadelupą i Martyniką)
- Grecja
- Hiszpania
- Holandia
- Irlandia
- Litwa
- Luksemburg
- Łotwa
- Malta
- Niemcy
- Polska
- Portugalia (łącznie z Maderą i Azorami)
- Rumunia
- Słowacja
- Słowenia
- Szwecja
- Węgry
- Wielka Brytania (łącznie z Gibraltarem i z wyjątkiem Wysp Normandzkich i Wyspy Man)
- Włochy

Państwa, które nie należą do UE, ale należą do EOG

- Islandia
- Lichtenstein
- Norwegia

Szwajcaria

ABC Ubezpieczonego

- Sprawdź, czy pracodawca (zleceniodawca) zgłosił Cię do ubezpieczeń społecznych. Jeżeli tego nie zrobił, a zachorujesz lub będziesz miał wypadek w pracy, możesz mieć problem z otrzymaniem świadczeń z ZUS.
- Zadbaj o zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego Twoich najbliższych – współmałżonka i dzieci – jeżeli nie mają innego tytułu do ubezpieczenia. Jeżeli nabędą samodzielnie prawo do ubezpieczenia, pamiętaj, by ich wyrejestrować.
- Sprawdź, czy pracodawca odprowadza za Ciebie składki od właściwej podstawy, czy nie zaniża jej. Składki od niższego wynagrodzenia, niż faktycznie otrzymujesz, to niższe świadczenia dziś (zasiłek chorobowy czy macierzyński) oraz w przyszłości (emerytura lub renta).
- Bez wychodzenia z domu możesz zapoznać się z danymi zapisanymi na Twoim indywidualnym koncie w ZUS. Sprawdź to sam na Platformie Usług Elektronicznych – www.zus.pl.
- Jeśli pracujesz za granicą, sprawdź, w którym kraju powinieneś być ubezpieczony.
- Jeżeli Twoje dane identyfikacyjne, adresowe lub ewidencyjne się zmieniły, poinformuj o tym swojego pracodawcę, a jeśli pracodawca już nie istnieje, możesz zgłosić zmianę za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych – www.zus.pl.
- Sprawdź, czy pracodawca zgłosił Cię do ubezpieczenia zdrowotnego. Jeżeli tego nie zrobił, nie będziesz mógł korzystać z publicznej opieki zdrowotnej ani nie otrzymasz recepty na leki refundowane.
- Gdy otrzymasz informację o stanie konta ubezpieczonego w ZUS, zweryfikuj zawarte w niej dane – w trosce o Twoją przyszłą emeryturę.
- Dzięki dostępowi do konta ubezpieczonego w portalu www.zus.pl możesz na podstawie zgromadzonych tam danych i prognozowanych przez siebie przyszłych dochodów wyliczyć wysokość hipotetycznej emerytury.
- Pamiętaj, że jeśli przestaniesz pracować, do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych możesz przystąpić dobrowolnie.

JESTEŚ W SIECI? WPADNIJ DO ZUS

www.zus.pl

Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ul. Szamocka 3, 5
01-748 Warszawa

Platforma Usług Elektronicznych: www.zus.pl

PUE to nowoczesna i wygodna forma kontaktu z ZUS, dzięki której możesz zrealizować większość spraw związanych z ubezpieczeniami społecznymi bez wychodzenia z domu – przez internet. W ten sposób możesz sprawdzić swoje dane zapisane na indywidualnym koncie w ZUS, przesyłać dokumenty, śledzić stan swoich spraw, a także rezerwować wizyty w jednostce ZUS.

Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS: **22 560 16 00***

* koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym

Skype: [zus_centrum_obsługi_tel](https://www.skype.com/join/zus_centrum_obsługi_tel)

e-mail: cot@zus.pl

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH